

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 191g/2024
privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele
364¹ și 366 din Codul de procedură penală
*(judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și
explicarea învinuirii de către procuror)*

CHIȘINĂU

29 mai 2025

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Cristian Rotaru, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 30 septembrie 2024,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 29 mai 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „Până la începerea cercetării judecătorești [...]” din articolul 364¹ alin. (1), a articolului 366 alin. (1) teza a II-a și alin. (3) integral din Codul de procedură penală, ridicată de dl avocat Roman Doroftei, în interesele dlui Roman Rotundu, în dosarul nr. 1-1872/2024, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Verginia Baltag de la Judecătoria Chișinău, pe baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Circumstanțele litigiului principal, așa cum au fost formulate de autorul sesizării, pot fi rezumate după cum urmează.

4. Pe rolul Judecătoriei Chișinău se află cauza penală de acuzare a dlor Roman Rotundu și Alexandru Varzari de comiterea infracțiunii prevăzute la articolul 217¹ alin. (4) lit. d) (*circulația ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau analogilor acestora în scop de înstrăinare*) din Codul penal.

5. În cadrul ședinței preliminare, dl avocat Roman Doroftei a solicitat să i se explice învinuirea adusă dlui Roman Rotundu de către procuror, potrivit articolului 366 din Codul de procedură penală. Instanța de judecată a amânat examinarea acestei cereri pentru etapa începerii cercetării judecătorești. Totodată, instanța de judecată le-a explicat inculpaților că pot alege ca judecata să aibă loc pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, potrivit articolului 364¹ din Codul de procedură penală.

6. În cadrul ședinței preliminare, dl avocat Roman Doroftei a ridicat, în interesele dlui Roman Rotundu, excepția de neconstituționalitate a textului „Până la începerea cercetării judecătorești [...]” din articolul 364¹ alin. (1), a

articolului 366 alin. (1) teza a II-a și alin. (3) integral din Codul de procedură penală.

7. Printr-o încheiere din 23 septembrie 2024, instanța de judecată a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis, în acest sens, o sesizare la Curtea Constituțională, în vederea examinării acesteia.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nicio lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...]”

Articolul 53 Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

„(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

9. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 364¹

Judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală

„(1) **Până la începerea cercetării judecătorești**, inculpatul persoană fizică poate declara, personal prin înscris autentic, că recunoaște săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și solicită ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

[...].”

Articolul 366

Începerea cercetării judecătorești

„(1) Președintele ședinței de judecată anunță începerea cercetării judecătorești. **Cercetarea judecătorească începe cu expunerea de către procuror a învinuirii formulate.** Dacă în procesul penal a fost pornită o acțiune civilă, se expune și aceasta.

(2) În cazul în care a fost prezentată referință la rechizitoriu, președintele ședinței de judecată oferă posibilitatea inculpatului sau apărătorului de a aduce la cunoștința celor prezenți conținutul acesteia.

(3) **Președintele ședinței de judecată întreabă inculpatul dacă îi este clară învinuirea adusă, dacă acceptă să facă declarații și să răspundă la întrebări. În cazul în care inculpatului nu-i este clară învinuirea formulată, procurorul îi face explicațiile respective.**

(4) După executarea acțiunilor menționate în alin. (1)-(3), procurorul prezintă spre examinare probele acuzării.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției

10. Autorul excepției susține că, potrivit articolului 364¹ din Codul de procedură penală, inculpatul are dreptul de a solicita ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, dacă recunoaște comiterea faptelor indicate în rechizitoriu. Autorul afirmă că pentru a lua o decizie în acest sens, inculpatul trebuie să fie informat despre natura și cauza acuzației aduse împotriva sa. Însă, în lipsa prezentării învinuirii de către procuror la ședința preliminară, inculpatul nu poate decide pentru care procedură să opteze, cea generală sau cea simplificată.

11. Deși articolul 366 alineatele (1) și (3) stabilește că procurorul va prezenta învinuirea formulată și va face explicațiile necesare, aceasta are loc doar în cadrul procedurii generale, după începerea cercetării judecătorești.

12. Din acest motiv, autorul susține că prevederile contestate îi afectează accesul la justiție, dreptul la un proces echitabil, prezumția de nevinovăție și dreptul la apărare, garantate de articolele 1, 7, 8, 16, 20, 21, 23, 26, 53 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „Până la începerea cercetării judecătorești [...]” din articolul 364¹ alin. (1), textul „Cercetarea judecătorească începe cu expunerea de către procuror a învinuirii formulate.” din articolul 366 alin. (1) teza a II-a și alin. (3) în totalitate din Codul de procedură penală. Articolul 364¹ alin. (1) din Cod se referă la regulile de judecare a cauzei în baza probelor administrate în faza de urmărire penală, iar articolul 366 din Cod se referă la începerea cercetării judecătorești și explicarea învinuirii de către procuror la această etapă. Prevederile contestate au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate, însă din perspectiva altor critici de neconstituționalitate (a se vedea HCC nr. 9 din 9 martie 2017; DCC nr. 40 din 8 mai 2018; DCC nr. 50 din 19 aprilie 2022; DCC nr. 17 din 28 februarie 2023; DCC nr. 37 din 25 aprilie 2024).

17. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată în cadrul unui proces aflat pe rolul Judecătoriei Chișinău care are ca obiect examinarea unei cauze penale. Dat fiind faptul că cauza se află la ședința preliminară și s-a pus în discuție necesitatea explicării învinuirii aduse inculpatului în vederea alegerii uneia din cele două proceduri de examinare a cauzei (procedura generală sau procedura simplificată), Curtea admite că dispozițiile contestate pot fi aplicate în această cauză.

18. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența a cel puțin unui drept garantat de Constituție (a se vedea DCC nr. 78 din 3 iunie 2021, § 17).

19. Autorul excepției a susținut, în principal, că în cadrul ședinței preliminare inculpatul nu poate decide dacă judecata să se facă potrivit procedurii generale sau pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală pentru că procurorul nu explică învinuirea la această etapă. Din acest motiv, autorul susține că prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 7 (*Constituția, Lege Supremă*), 8 (*respectarea*

dreptului internațional și a tratatelor internaționale), 16 (*egalitatea*), 20 (*accesul liber la justiție*), 21 (*prezumția nevinovăției*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 26 (*dreptul la apărare*), 53 (*dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

20. Referitor la incidența articolelor 1 alin. (3), 7 și 8 din Constituție, Curtea reiterează că acestea au un caracter general, constituie imperative care stau la baza oricăror reglementări, nu pot reprezenta repere individuale și separate și pot fi invocate, de regulă, dacă se constată aplicabilitatea lor împreună cu alte dispoziții din Constituție (a se vedea DCC nr. 90 din 25 iulie 2023, § 19; DCC nr. 26 din 2 aprilie 2024, § 23).

21. Cu privire la articolele 16, 23 și 54 din Constituție, Curtea reține că acestea nu au o aplicare de sine stătătoare. Pentru a putea fi invocate aceste articole, autorul sesizării trebuie să argumenteze incidența unui drept fundamental (a se vedea DCC nr. 90 din 25 iulie 2023, § 19). Referitor la aplicabilitatea articolului 16 din Constituție, Curtea menționează că acesta este incident atunci când se demonstrează existența unui tratament diferențiat, precum și în cazul în care tratamentul diferențiat contestat se referă la unul din drepturile fundamentale garantate de Constituție (a se vedea DCC nr. 73 din 6 iulie 2023, § 20).

22. Totodată, Curtea observă că autorul nu a argumentat în ce măsură articolele 16 și 53 din Constituție sunt incidente în prezenta cauză. În situații similare, Curtea a respins ca inadmisibile sesizările formulate astfel, precizând că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretensei neconformități a prevederilor legale contestate cu acesta, nu echivalează cu un argument (a se vedea DCC nr. 99 din 10 august 2023, § 18).

23. Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 21 din Constituție, care garantează principiul prezumției nevinovăției, Curtea subliniază că acest principiu presupune, prin definiție, că orice persoană este prezumată nevinovată atât timp cât vinovăția sa nu este stabilită în conformitate cu legea.

24. Curtea notează că criticile autorului, potrivit cărora, în lipsa explicării învinuirii la etapa ședinței preliminare, inculpatul nu poate decide pentru care procedură să opteze (procedura generală de examinare a cauzei sau procedura simplificată), nu pot fi reținute din perspectiva articolului 21 din Constituție, pentru că persoana beneficiază de prezumția de nevinovăție atât timp cât vinovăția sa nu este stabilită „dincolo de orice îndoială rezonabilă” (*Boicenco v. Republica Moldova*, 11 iulie 2006, § 104; *Blokhin v. Rusia* [MC], 23 martie 2016, § 139).

25. Referitor la articolul 20 din Constituție, Curtea notează că acesta garantează dreptul de acces liber la justiție și își găsește corespondența în dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că articolul 6, citit ca un întreg, garantează dreptul acuzatului de a participa în mod efectiv la procesul penal, care include, *inter alia*, nu doar dreptul acestuia de a fi prezent, ci și dreptul de a asculta și de a urmări procedurile. Asemenea drepturi se regăsesc implicit chiar în noțiunea de procedură adversarială și, de asemenea, pot fi deduse din garanțiile prevăzute de subparagrafele c), d) și e) din paragraful

(3) al articolului 6 din Convenție (*Stanford v. Regatul Unit*, 23 februarie 1994, § 26).

26. Cu referire la articolul 26 din Constituție, Curtea reiterează că dreptul la apărare reprezintă totalitatea prerogativelor și a posibilităților pe care persoanele le au, potrivit legii, în vederea apărării intereselor lor (a se vedea HCC nr. 5 din 3 martie 2022, § 65). Potrivit jurisprudenței Curții Europene, dreptul de a fi informat cu privire la natura și cauza acuzației trebuie să fie analizat în lumina dreptului acuzatului de a-și pregăti apărarea (a se vedea *Nevzlin v. Rusia*, 18 ianuarie 2022, § 137).

27. În condițiile paragrafului 3 lit. (a) al articolului 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, orice persoană acuzată de o infracțiune are dreptul „de a fi informată prompt, într-o limbă pe care o înțelege și în detaliu, despre natura și cauza acuzației împotriva sa”. Această prevedere sugerează necesitatea acordării unei atenții deosebite aducerii la cunoștința inculpatului a „acuzației” care îi este înaintată. O informare precisă și completă cu privire la acuzațiile aduse unui inculpat și cu privire la încadrarea juridică pe care instanța ar putea să o rețină împotriva acestuia reprezintă o condiție esențială a caracterului echitabil al procedurii (a se vedea *Pélissier și Sassi v. Franța* [MC], 25 martie 1999, § 52; *Sejdovic v. Italia* [MC], 1 martie 2006, §§ 89-90).

28. În acest context, Curtea reține că articolul 282 din Codul de procedură penală stabilește că procurorul va înainta acuzarea învinuitului ulterior emiterii ordonanței de punere sub învinuire a acestuia. Totodată, procurorul îi va aduce la cunoștință învinuitului ordonanța de punere sub învinuire și îi va explica conținutul ei. După înaintarea acuzării, procurorul îi va explica învinuitului drepturile și obligațiile acestuia prevăzute în articolul 66 din Cod. Învinuitului i se înmânează copia de pe ordonanța de punere sub învinuire și informația în scris privind drepturile și obligațiile lui (a se vedea alineatele (1), (2) și (3) din același articol).

29. Totodată, la etapa finalizării anchetei, după prezentarea materialelor de urmărire penală, procurorul întocmește rechizitoriul, iar o copie de pe rechizitoriu se înmânează sub recipisă învinuitului și apărătorului său. Învinuitul poate prezenta în scris o referință la rechizitoriu, care se anexează la dosar (a se vedea alineatele (1), (5) și (6) din articolul 296 din Cod).

30. Astfel, din analiza sistemică a dispozițiilor menționate, Curtea observă că Codul de procedură penală conține suficiente garanții în cadrul diferitelor etape ale procesului, inclusiv dreptul acuzatului de a fi informat despre natura acuzației și, respectiv, de a cere explicații atunci când acuzarea nu-i este clară. Aducerea la cunoștință învinuitului a ordonanței de punere sub învinuire și explicarea conținutul ei, înmânarea unei copii a ordonanței de punere sub învinuire și a rechizitoriului îi permit acuzatului să-și pregătească apărarea în mod corespunzător sau să decidă dacă judecata se va face pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

31. Curtea menționează că inculpatul până la începerea cercetării judecătorești poate solicita judecarea cauzei sale pe baza procedurii simplificate prevăzute de articolul 364¹ din Codul de procedură penală doar dacă (i) recunoaște comiterea faptelor indicate în rechizitoriu, (ii) cunoaște probele administrate în faza de urmărire penală asupra cărora nu are obiecții

și (iii) nu solicită administrarea de noi probe (a se vedea alineatele (2) și (3) din același articol). Îndeplinirea acestor condiții sugerează faptul că inculpatului îi este clară învinuirea și poate opta pentru judecarea cauzei sale pe baza procedurii simplificate.

32. Așadar, având în vedere că în cadrul urmăririi penale persoanei i-a fost adusă la cunoștință învinuirea, precum și conținutul rechizitoriului, prevederile contestate îi permit inculpatului să decidă în ședința preliminară pentru care procedură optează (procedura generală de examinare a cauzei sau procedura simplificată).

33. Totodată, Curtea observă că criticile avansate de autor se bazează de fapt pe o interpretare eronată a prevederilor contestate. O dispoziție legală nu poate fi ruptă din sistemul normativ din care face parte și nu poate acționa în mod izolat. Dimpotrivă, ea trebuie citită în coroborare cu celelalte dispoziții incidente, ca făcând parte dintr-un sistem juridic coerent (DCC nr. 171 din 8 decembrie 2022, § 24).

34. Având în vedere cele menționate, Curtea reține că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate în discuție nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2) și (3) lit. d), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „Până la începerea cercetării judecătorești [...]” din articolul 364¹ alin. (1), a textului „Cercetarea judecătorească începe cu expunerea de către procuror a învinuirii formulate.” din articolul 366 alin. (1) teza a II-a și alin. (3) în totalitate din Codul de procedură penală, ridicată de dl avocat Roman Doroftei, în interesele dlui Roman Rotundu, în dosarul nr. 1-1872/2024, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 29 mai 2025
DCC nr. 52
Dosarul nr. 191g/2024*